

О.В. Топоркова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

К.В. Василішина, асп. (*ХДУХТ, Харків*)

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА НА СЕМІНАРСЬКОМУ ЗАНЯТТІ: ФОРМИ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ СЕМІНАРУ

У навчальному процесі існують різноманітні форми навчального процесу (аудиторні та поза аудиторні): лекції, семінари, консультації, заліки, іспити, курсові та дипломні роботи, практика, конкурси студентських робіт. Кожна із цих форм перебуває у взаємозв'язку та є логічною та послідовною, може бути визнана універсальною, здатною замінити інші. Наприклад, якість лекції визначається рівнем підготовки та проведення семінарського заняття. Кількісне співвідношення форм навчання залежить від утворювальних цілей. На старших курсах – роль семінарів і самостійної роботи студентів.

Семінар – це групове практичне заняття під керівництвом викладача, що забезпечує створення особистості цих продуктів. У ході практичного заняття студент закріплює знання, вчиться стандартним процедурам і пошукової діяльності при рішенні завдань і вправ, вчиться точно та доказово виражати свої думки, вести дискусію мовою конкретної науки. Семінар одержав свою назву від латинського слова *seminarium*. Семінари проводилися в давньогрецьких і римських школах, де сполучалися диспути, повідомлення учнів з коментаріями та висновками викладачів. На лекції викладач самовиражається, а на семінарському занятті проявляє себе через студента. Роль викладача на практичному занятті – це роль диригента.

Існує ряд функцій викладача на семінарі: надання допомоги студентам при підготовці семінару – план заняття, підбір літератури, визначення індивідуальних завдань; аналіз і оцінка відповідей студентів; розвиток навичок роботи з текстом, рішення стандартних і нестандартних завдань; використання різних методів навчання відповідно до мети і досвідом студентів; створення творчої атмосфери.

У навчальному процесі семінар виконує певні функції, насамперед пізнавальну, орієнтовану на одержання знань, на основі яких здійснюється самопізнання студентів. На семінарі студент одержує додаткову інформацію, поглиблює, систематизує, узагальнює матеріал, вчиться приймати рішення та визначати ідеї. Викладач

повинен навчити студентів думати, міркувати, логічно мислити, а не переказувати текст.

Ще однією з функцій семінару є контрольна. За допомогою якої здійснюється контроль перевіряються результати навчання. Під час практичного заняття визначається ступінь засвоєння матеріалу студентами. Семінар – це засіб установлення зворотного зв'язку між викладачем і студентом.

Основними функціями семінару є: здобуття навичок, ведення наукової дискусії, публічного виступу, особистісної взаємодії, що сприяє ефективній роботі групи. На семінарі студенти вирішують навчальні та практичні завдання, проводять дослідження. Для двогодинного заняття визначається кілька питань, як правило, не більш чотирьох. Семінар може розвивати питання лекції або включати додаткові. Студентам пропонується основна та додаткова література.

Форму проведення семінарського заняття визначає викладач. Вибір форми залежить від утворювальних цілей, завдань конкретної теми, індивідуального стилю викладання, досвіду студентів.

1. Розповсюдженою формою є питально-відповідна форма семінарського заняття у вигляді бесіди. Семінар-диспут орієнтується на обговорення проблемних питань економіки, питань, що мають різноманітні рішення. Один вид дискусії орієнтується на навчальне знання, інший – на наукове, коли існують різні точки зору, підходи до рішення проблеми.

2. На практиці викладання облікових дисциплін використовують реферативну форму (вужькі проблеми) проведення семінару. Студент повинен вільно володіти матеріалом. Викладач може перервати доповідача для обговорення теми.

3. Семінарське заняття може пройти у формі письмового завдання (тестування, питання з розгорнутими відповідями). Питання з розгорнутими відповідями порівняно з тестом дають студентам волю при відповіді, розвивають логіку, пропонують більше глибокий розгляд проблеми. Однак письмові завдання важко оцінювати. Для кожного з них розробляють модель підрахунку балів.

4. Ділова гра. Моделюється діяльність для рішення реальної проблеми та формуються професійні навички.

5. Для перевірки самостійної роботи студентів можливо використовувати колоквиум (задається алгоритм, робота шляхом постановки питань за певною темою). Питання орієнтуються не тільки на репродуктивну діяльність, а й на продуктивну. На колоквиумі перевіряються та закріплюються знання – у вигляді дискусії та вільного обміну думками.